יט: ספק אכל חלב פרק רביעי כריתות

לשון התוספות דאיתמר נתכוין להגביה התלוש וחתך המחובר. לפי מה שפירשנו נראה לומר ועלה בידו מחובר אחר אמאי נקט נתכוין לתלוש אפי' נתכוין למחובר פטור כמו ההיא דשמן נרות ונתכוין לכבות את זו וכיבה את זו וכיבו שלמה ילחקי לא פירש כן [כפ]: **דהא** לא איכוון לחתיכה דאיסורא. ואם תאמר שוגג נמי דכל התורה כולה לא מתכוין לאיסור ויש לומר ככל התורה כולה כשאמר מיתר הוא כשוגג בדבר שהוא ידוע לנו שהוא איסור אכל הכא מתכוין לדבר שהוא היתר לגוי עלמא אם היה כפי מה שהוא סבור ולכך פטור משום דהוי מתעסק: **אבל** בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב [ל]. לכך פריך לשמואל ולא פריך לגביי וכבא דלעיל משום דלשמואל איירי בהכי נמי דאיכא לאיסור [מ] ומיפטר מטעם מלאכת מחשבת אכל לאחיי וכבא לא פריך משום דאיכא לא מיירי בהכי אלא מיירי שנתכוון לאיסור דפטור מטעם כה פרט למתעסק דהכי פוגיא דלעיל: **הכא** במאי עסקינן שאבד מלקט מלבו כגון שנתכוון כו'. ובהא פליגי ר' אליעזר ורבי יהושע דמפרש הס"ם וגיחמ עתה דלא פריך הא כחד מינא חייב דלכאורה כחד מינא קמיירי כגון שנתכוון לקבץ תאנים הללו ושכח וכסבור תאנים אחרים בעינא שהם מלד אחר והלכה דלא כדעת התאנים הראשונים ומשום הכי חייב כיון דמעיקרא לתאנים הללו נתכוון דהא דפטור מטעם מלאכת מחשבת בנתכוון לתתון לחבר אחר מיירי אלא אבד מלקט מלבו אלא נתכוון מעולם [מלא] לאותו מחובר הראשון:

היינו שידע שחטא אמר לו ר"ש זהו שמביא אשם תלוי שנאמר ועשה ולא ידע וזה לא ידע במה עשה אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה ת"ש חטא ולא ידע במה חטא או [ה]ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי מאן שמענא ליה דאמר חטא ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי ר"ש וקא תני ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי שמע מינה ס"ל לרבי שמעון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי: ר' שמעון שזורי ור"ש [ו] אומר לא נחלקו כו' [מ] אם כן מה ת"ל [2]אשר חטא בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה [ז]ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את אחר השבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע [פ]פטור עד כאן לא פטר רבי יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי יהושע מחייב אמר לו הנח לתינוקות [ו]הואיל ומקלקל בחבורה חייב [פ] מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה לשמואל [ח] ר' יהודה אומר אפי' מתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע [פ]פטור והא הכא [ג] מתעסק הוא ורבי יהושע נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה [ט]שננא שבוק מתני' ותא [י] בתראי הכא במאי עסקינן כגון שאבד מלקט מלבו [יא] נתכוון ללקט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים דרבי אליעזר סבר הרי נעשתה [יב] כוונתו ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה כוונתו ומחשבתו מתיב

ומאי טעמא פטר רבי יהושע כגון שאבד מלקט מלבו מחשבה לאשונה של קיטה אבדה מלבו ושכחה כגון שנתכוון ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים וליקטן כלא מתכוון הרי נעשית כקשתו שלענבים היה צריך [ד] [יג] ואבל לא נעשית מחשבתו שנעשת לקיטה חשב על התאנים ועכשיו נמלא שלא נעשית מחשבתו ואין תרוייהו בעינן כקשתו ומחשבתו [יד]:

מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב [ה] [ב] [דאמר רב נחמן אמר שמואל [א]המתעסק בחלבים ועריות חייב] שכן נהנה [ה] [ב]ואי מתעסק בשבת פטור [ב] מאי טעמא [ד]מלאכת מחשבת אסרה תורה לרבא משכחת לה כגון שנתכוון לתתון את התלוש וחתך את המחובר לאביי משכחת לה כגון דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר דאיתמר [ה] נתכוון להגביה את התלוש [2]וחתך את המחובר פטור מאי טעמא דהא לא איכוון לשום חתיכה לתתון את התלוש וחתך את המחובר אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר [ו]פטור [ז] דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא: [ז] רבי יוסי אומר לא נחלקו כו': תניא אמר להן רבי יוסי דקדקתם אחרי מאי אמרי ליה דאמר להו דקדקתם אחרי הכי א"ל [ח] הגביה בין השמשות מהו אמר להו דקדקתם אחרי ונימא להו מקצת הגבהה היתה מהיום ומקצתה למחר הכי נמי קאמר להו דקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם כלום ולרבי יוסי גמר מלאכה לרבי אליעזר [ו] פטור הא שמענא ליה דמחייב ידתנן [ו]רבי אליעזר אומר הארוג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב אמר רב יוסף רבי יוסי אליבא דר"א הכי מתני רבי אליעזר אומר הארוג שלשה חוטין בתחלה ושנים על האריג חייב: א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי: תניא א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי שנאמר [י] כי תחטא ולא ידע פרט לזה לא ידע במה עשה אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה ת"ש חטא ולא ידע במה חטא או [ה]ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי מאן שמענא ליה דאמר חטא ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי ר"ש וקא תני ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי שמע מינה ס"ל לרבי שמעון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי: ר' שמעון שזורי ור"ש [ו] אומר לא נחלקו כו' [מ] אם כן מה ת"ל [2]אשר חטא בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה [מ] א"ל רבא לרב נחמן והא תינוקות דכי מתעסק דמי [ו]ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את אחר השבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע [פ]פטור עד כאן לא פטר רבי יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי יהושע מחייב אמר לו הנח לתינוקות [ו]הואיל ומקלקל בחבורה חייב [פ] מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה לשמואל [ח] ר' יהודה אומר אפי' מתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע [פ]פטור והא הכא [ג] מתעסק הוא ורבי יהושע נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה [ט]שננא שבוק מתני' ותא [י] בתראי הכא במאי עסקינן כגון שאבד מלקט מלבו [יא] נתכוון ללקט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים דרבי אליעזר סבר הרי נעשתה [יב] כוונתו ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה כוונתו ומחשבתו מתיב

ומאי טעמא פטר רבי יהושע כגון שאבד מלקט מלבו מחשבה לאשונה של קיטה אבדה מלבו ושכחה כגון שנתכוון ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים וליקטן כלא מתכוון הרי נעשית כקשתו שלענבים היה צריך [ד] [יג] ואבל לא נעשית מחשבתו שנעשת לקיטה חשב על התאנים ועכשיו נמלא שלא נעשית מחשבתו ואין תרוייהו בעינן כקשתו ומחשבתו [יד]:

עין משפט נר מצוה

כב א מרי פ"ג מהלי' שגגות הלכה ז [טור תרס"ט סימן כן]:
ב מרי שם:
בג ג מרי פ"ז שם הלי' יח:
בד ד מרי פ"ט מהלי' שבת הלכה יח [ומלמלמים]:
בה ה מרי פ"ח מהלי' שגגות הלי' ח:
בו ו מרי שם פ"ב הלי' ח:
בז ז מרי פ"ח מהלי' שבת הלכה ט:

תורה אור השלם

1. ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות יי אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו: ויקרא ד יז
2. אז הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים: ויקרא ד כג

שיטה מקובצת

א) עיין בחידושין: ב) בשבת פטור דהא אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור פ"ס: ג) פטור. ס"י נ"א דכי איכוין לחתיכה דתלוש איכוין: ד) דאסורא אמר ר' יוסי לא חיבה אומר נמחק: ה) עי' בחידושין: ו) חיבת פטור נמחק: ז) שזורי ורישי אומרים לא: ח) מחיבת א"כ עד חיבת אמר ר"ג נרשם על כל חיבה קו לחודות. כי יחי הוא לס"ד: ט) ון עי' בחידושין: י) חייב. עי' תוס' (שבת דף עג): יא) אמר ר' יהודה אפילו חיבה אומר נמחק: יב) הכא דמתעסק הוא: יג) ותא אבתראי הכא: יד) מלבו כגון נתכוין: טו) נעשתה כקשתו ורבי יהושע כו' לא נעשתה בקשתו ומחשבתו: טז) כגון חלב כו' עד אל החלב ואכלו ולא דמי לשונג כו'. גליון וכן פי' מתעסק דעריות וכתוס פי' כן דשונג היינו שנתכוין לחתיכה זו ועצמה אבל סבור שהוא שומן והיה דמאי למימר דשונג זהו אומר בהיר בהיר שונג כו'. גליון ע"כ: יז) שומן. גליון ועוד יש לפרש שונג היינו אומר בהיר לאכול חלב דהוי שונג בכל התורה כולה חוץ מלענין גלות דטבא בשגגה כתיבא. תוס' כת"י: יח) שהורה היא. לא הבנתי זה הלשון דהיינו נתכוין לחתיכה עצמה של חלב וסבור שהוא שומן שאסר רש"י לעיל שהיא שונג וכך היה לו ליזר אשתו שהורה ראחותו עמו בבית וכמיון לבא על אשתו ונשמטה אשתו ולא ידע ובא אחותו במקומה א"כ אשתו נדה ואחותו עמו בבית ונתכוין לבא על אשתו ובא על אחותו והיינו דומיא דמתעסק דחלב דפי' רש"י בעצמו לעיל: כ) למחר הא נמי אות ר' נמחק: כא) מחייב דלאו מתעסק הוא שהרי ללקיטת תאנים נתכוין וליקט תאנים ואת אמרת מתעסק בשבת פטור דמשמע בפתם ואפילו בחד מינא דבס"א אינו: כב) תיבות אפילו ר' יהודע מחייב נמחק: כג) מחיבת דלאו מתעסק עד תיבת אע"ג אין זה מקומן ושייך למעלה (ועי' באות כאן): כד) תיבת אבל נרשם קו למעלה להורות כי הוא יתר: כה) שיחכון לזו הסיד' ותיבת בו נמחק: כו) צריך אבל לא נעשה בקשתו ומחשבתו שבשעה: כז) ומחשבתו אבל מתעסק אחר כגון דנתכוין מחובר זה וליקט את זה ולא מחובר אבל בצד זה פטור לר"ה אפילו לר' אליעזר שהרי לא נעשית כקשתו שמעולם לא נתכוין לאותו מחובר שליקט. כך יש בגמרא ישנה בגליון תוס': כח) עצמו שנתכוין לו אות מ' נמחק: כט) כן דמשמע ליה דרבי בהיר מתעסק בפתם דפטר ר' יהושע בכ': מיקר

אפילו מתעסק בדבר אסור דאמר אפילו אם פטר ר' יהושע דלכאורה מתיב רא"כ למה נאמר כו' פי' בדבר שהוא אבת שמותר כגון להגביה את התלוש וחתך את המחובר או מתכוין לאיסור נמי אם מתכוין לכבות הנר"ל ובו' ב' שמות דדוקא בחוצב ב' מינים דהוי שניהם שם אחד יכול להיות דר' יהושע מחייב כן דיה אימר ר' יהודה והא דלא אותיב הלמודא ממילתא דר"ש משום דמצינו לרחוק כאבד מלקט מלבו אבל מילתא דר' יהושע מחייב בדי ועלתה בידו ועלתה ומוקי לה הלמודא בלא מתעסק אבל מלקט בלבו דמתחילה מתכוין בפה שהוא עושה בסוף: ל) מחייב דאם אמרת מתעסק בשבת פטור דמשמע בפתם ואפילו בחד מינא ואע"ג דאבדי ורבא לא פטרי מתעסק אלא במתכוין לדיחה שמואל אפילו מתעסק לאיסורא פטר ע"כ לשון הקתבורס וקשה שהרי אפילו בפתכוין לאיסור פטרי כמו בהריא דשתי נרות דלקוק כדפירש לעיל אלא נראה לכך: לא) לאיסור דמיסר מטעם אית די נמחק:

בתחלה כוראי ידיעה דיעיבה תחלה דקודש ומקדש לא אשכחן בהריא אלא אמללא אתי כראבר דעלה מכלל שידע הלכך כיון דלא כתיבא ידיעה בהריא משום דהיה אפילו בידיעת ספק נמי סגיא וחייב אבל בכל התורה דבהריא כתיב ידיעה או הודע אליו משום הכי כעינן אי איה ביד ידיעה ודאי חייב אי לא לא: אלא לר"ל קשיא אדסוקים לקר כרי: ומי נמי דמצי מוקים לה כרבי: אלא הא קס"ל דר' יהשעאל לא בעי ידיעה בתחלה. ומאי קס"ל מתניתן היא בשבועות דר' יהשעאל לא בעי ידיעה בתחלה: דתנן ונעלם ממני ונעלם ממני ונעלם ממני ב' פעמים אחר לחייב על הנעלם שבאה ואחר לחייב על הנעלם מקרש וקרשיו. דהא מאן דבעי ידיעה בתחלה מינעלם ממני דכתיב חדי ומני נפקא ליה כראמר לעיל ונעלם והוא ידע ונעלם: ארעטרין לאשמיעינן דמהו דתימא כי לית ליה לר' יהשעאל ידיעה בתחלה מקראי כראמרינן דקא פסקי לה דלהלם מקרש ושומאה אבל מגמרא מסברא אית ליה קס"ל ר"ל דלית ליה: שבת ויוה"כ. כגון שהל יום הכפורים באחר בשבת ונעשה מלאכה בין השמשות במ"ש אי על הנישה מלאכה ואין ידע מעין אי זו אב של מלאכה עשה או מעין אי זו תולדה של אב מלאכה עשה: מה נפשך וכו'. היינו טעמא דר' אליעזר דמחייב חטאת מסה נפשך: דר' יהושע מפה. משום דבתיב אשר חטא בה עד שידע בה חטא: פרט למתעסק. שמתעסק בהן לצורך דבר אחר וכא לידי איסור שלא בכונה: לאיסור מאי א' בחלבים ובעריות. כגון בסבר רוק הוא ובלעי והיה חלב. ובעריות כגון שנפל בן הגג ונתקע. אלא פרט למתעסק בשבת בדבר היתר ובא לידי איסור שלא מדעתו דשבת. דמלאכת מחשבת אסרה תורה. רבל מלאכות ילפינן מבשכן ובמשכן כתיב מלאכה מחשבת. פרט למתעסק בדבר אחר. והיכי דמי מתעסק בשבת שבת: לרבא. כגון שנתכוון לחתוך שום מאכל תלוש וחתך מתוכר שלא נעשה מחשבתו: ובמלא הכריתא. אמר להן ר' יוסי לחכמים דיקדקתם אחרי והשבתמי השיבה נשתה: הכי אמרי ליה. והכי אחדדי לדבריך שאתה אומר מקצת מלאכה עשה היום ומקצת למחר ופטור דלא עשה מלאכה שלימה ביום אחד הגבהה בין השמשות הגבהה בין השמשות והגבה חמץ בשעות הרבים דמשעה דאגבהה חייב לשמעיה דמאן דאמר דלא בעי עקירה צריך דנחה אלא אגבהה הויא אם מלאכה מעורה הגבהה אפשר לחיות כהיף עין וליבא למימר מקצתה היתה היום ומקצתה למחר והלכך אמר להון דקדקתם אחרי והשבתמי. ואיכא דאמרי הגבה בין השמשות במכה בקרטום בלי הסדן בההיא הגבה מאבות מלאכות ואין בה שהוה: ונימא להו הגבה בפתן דמתר הוא קא מבר ר' יוסי בין השמשות כדרף עין: הכי אמר לה. דקדקתם אחרי דקאמר דאין בדברינם כלום: ולרי יוסי נמי מלאכה לרי אליעזר. הא שמענא דמחייב דקאמר ואחד על האריג חייב דהייגו גמר מלאכה והכא נמי כהגבהה רבין השמשות ליחיב על גמר מלאכה דגמר מלאכה הויא ביום אחד ואמאי פטר ר' יוסי:

מסורת הש"ס

ה) רס"ק ע"ש. ו) [סנהדרין סב:]. ז) [מכילתא ריש מתעסק יש"י כנה"ר]. ח) [סנהדרין סב: מגיגה יב: ב"ק כז: ב. זבחים מז.]. ט) שבת עב:. י) [ב"ק כז: ב. זבחים מז.]. יא) שבת קה. [לעיל ח.]. יב) שבת קלז. סנהדרין עב. יג) [כרתות לו. ומ"ש תוס"ים על גליון מגיגה טו: כפ"ד]. יד) מ"ל דפסקי.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לר' לחלבים ועריות מדיב שכן נהנה אלא מתעסק דשבת פטור דאחר רב נחמן אמר שמואל המתעסק בחלבים ועריות מדיב שכן נהנה המתעסק בשבת פטור מ"מ מלאכת מחשבת אסרה תורה. (ב) [ב"ש ר"ש ר"ש אלא מתעסק דשבת וכו' דשבת דמפרש: (ג) ר"ה אבל נחד וכו' נחד מינא ומשני דבאן אפילו לרי יהושע כו'. ל) ר"ה אבל נחד וכו' ומה מתלמי וכו' שלנוגים היה נרון בזה פרטר שבשבת לקיטה:

מוסף רש"י

המתעסק בחלבים ועריות. כשעלה בידו חלבים ועריות היה מתעסק ולא נתכוין לכך. כל מתעסק קרי ליה שאינו מתכוין לדבר אי כלל. (מהרדיו סנ.). מלאכת מחשבת אסרה תורה. אחבר בעצים ואת. שם: שמתכוין לעצות מלאכה ומפסיד שהיום חול (ביב כה:). שנמסכה פרשת שבת (מלאכת המשכן ויקהל). מלאכת מחשבת שבעשה היום מתכוין למלאכת מחרת אלא שבנו בשבת. אי מיתרת. (מגמרא). מי סברי מלאכה זו מיתרת. (מגמרא). מי מיתרת. (מגמרא). נתכוון להגביה את התלוש. כגון דעמל סמן בעודות סיתן ומתכוין לסמנתו. וחתך את המחובר פטור. דמסיב אמר מטו הא תרתיסן פרט למתעסק בדבר אחר שעשה דבר אם. ושונג היכי דמי כגון שנתכוין לגר אבל שגג דסבר שאין היום שבת לא סבר שנלאכה זו מיתרת. הוי מתעסק בשגגה. היכי אלא בשתיכה. (שבת לא.). ר' אליעזר אומר. אחת לפרטי שיעור תורע שמנו בשבת מלאכות נתנו בהם מי מיתין. (שבת קה.). הארוג שלשה חוטין בתחילה. אם זו תחילת תריעה של בגד. ואחד על האריג. אם מוקף הוא על מלאיג שיעור נחתם. המלגרף עם הבאר שם. ר' אליעזר מחייב חטאת. דשמה מדבר מלאכה אלא שאם מלאה הוא עבד ליה מלאכה אלא הוא עבד ליה מלאכה. (שבת קלז.).

רבינו גרשום

ידיעה. ודאי: אמר ריש לקיש הא מני ר' יהשעאל היא. דאמר בס' קמא דשבועות דלא בעי ידיעה בתחלה. והילכך אפי' אם לא הוה ידיעה כלל חייב: ור' יוחנן אמר אפילו תימא דבנן. דבעו ידיעה בתחילה וכסוף (ב"ש). הוי חייב דקסבר כאן לענין מדמה עשו ספק ידיעה כידיעה. ודאי הילכך חייב: קס"ד כאן עשו הה"ה לכל התורה כולה. א"כ קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש. קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דדבא אמר ר' יוחנן ספק ידיעה בידיעה ודאי הוא ותהם בספק חלב (אמרן) דספק ידיעה אינה בידיעה ודאי ואינו חייב חטאת כעל ידיעה ודאי אלא אשם כעל ידיעה: ספק: וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש דכתן דאמר ריש לקיש דר' סבי ידיעת ספק מחלקת לחטאות אמאי מוקים הא דשבילין דחייב בר' שמעאל ולקמה דרבי: בשלמא דר' יוחנן אדר' יוחנן לא קשיא. כאן נבי קדש הוא דעשו ספק ידיעה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com